



Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
JULIANE KOKOTT
της 13ης Δεκεμβρίου 2012¹

Υπόθεση C-358/11

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen liikenne ja infrastruktuuri -vastuuvuoto

[αίτηση του Korkein hallinto-oikeus (Φινλανδία) για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Οδηγία 2008/98/ΕΚ — Επικίνδυνα απόβλητα — Αποχαρακτηρισμός αποβλήτων — Κανονισμός (ΕΚ) 1907/2006 — Καταχώριση, αξιολόγηση, αδειοδότηση και περιορισμοί των χημικών προϊόντων (REACH) — Ουσία για την οποία ισχύει κάποιος περιορισμός του παραρτήματος XVII του κανονισμού REACH — Χρήση παλαιών τηλεφωνικών στύλων εμποτισμένων με διάλυμα χαλκού, χρωμίου και αρσενικού»

I – Εισαγωγή

1. Στις έρημες εκτάσεις των υπερβορείων περιοχών της Ευρώπης χρησιμοποιήθηκαν αποσυναρμολογημένοι τηλεφωνικοί στύλοι για τη βελτίωση ενός μονοπατιού. Στο πλαίσιο αυτό ανέκυψε η ένδικη διαφορά, καθώς οι στύλοι αυτοί αρχικά είχαν υποστεί επεξεργασία με χημικά μέσα προστασίας του ξύλου που περιείχαν αρσενικό. Το ζήτημα που πρέπει να διευκρινιστεί είναι εάν αυτή η χρήση των στύλων είναι σύμφωνη προς τη νέα οδηγία περί αποβλήτων² και τον κανονισμό REACH³.

2. Συναφώς, το ζήτημα που τίθεται είναι, αφενός, εάν οι στύλοι, οι οποίοι πιθανώς να αποτελούν απόβλητα μετά την αποξήλωσή τους, απώλεσαν ενδεχομένως την ιδιότητά τους ως απόβλητα με τη χρήση τους για τη βελτίωση της οδού. Η νέα οδηγία περί αποβλήτων περιλαμβάνει για πρώτη φορά ρυθμίσεις οι οποίες ρητώς αφορούν το ζήτημα των προϋποθέσεων του αποχαρακτηρισμού των αποβλήτων.

3. Αφετέρου, πρέπει να ληφθεί υπόψη και ο κανονισμός REACH, δεδομένου ότι ρυθμίζει τα της χρήσεως χημικών μέσων προστασίας του ξύλου τα οποία περιέχουν αρσενικό, καθώς και του επεξεργασμένου με χημικές ουσίες ξύλου.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

2 — Οδηγία 2008/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 2008, για τα απόβλητα και την κατάργηση ορισμένων οδηγιών (ΕΕ L 312, σ. 3).

3 — Κανονισμός (ΕΚ) 1907/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006, για την καταχώριση, την αξιολόγηση, την αδειοδότηση και τους περιορισμούς των χημικών προϊόντων (REACH) και για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων καθώς και για την τροποποίηση της οδηγίας 1999/45/ΕΚ και για την κατάργηση της οδηγίας (ΕΚ) 793/93 του Συμβουλίου, του κανονισμού (ΕΚ) 1488/94 της Επιτροπής, της οδηγίας 76/769/ΕΟΚ του Συμβουλίου και των οδηγιών της Επιτροπής 91/155/ΕΟΚ, 93/67/ΕΟΚ, 93/105/ΕΚ και 2000/21/ΕΚ (ΕΕ L 396, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 836/2012 της Επιτροπής, της 18ης Σεπτεμβρίου 2012, για την τροποποίηση του παραρτήματος XVII του κανονισμού (ΕΚ) 1907/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την καταχώριση, την αξιολόγηση, την αδειοδότηση και τους περιορισμούς των χημικών προϊόντων (REACH) όσον αφορά τον μόλυβδο (ΕΕ L 252, σ. 4).

4. Η σημασία της παρούσας διαδικασίας έγκειται στο γεγονός ότι για πρώτη φορά τίθεται ζήτημα ερμηνείας των οικείων διατάξεων, ιδίως όσον αφορά τη σχέση της οδηγίας περί αποβλήτων προς τον κανονισμό REACH. Βεβαίως, ο κανονισμός αυτός δεν ισχύει για τα απόβλητα, πλην όμως περιλαμβάνει τις μόνες ρητές ρυθμίσεις σε επίπεδο Ένωσης που αφορούν τον τρόπο χρήσεως της ξυλείας, η οποία έχει υποστεί επεξεργασία με χημικά μέσα προστασίας του ξύλου τα οποία περιέχουν αρσενικό.

II – Νομικό πλαίσιο

A– Το δίκαιο περί αποβλήτων

5. Το άρθρο 3 της οδηγίας περί αποβλήτων περιλαμβάνει διάφορους ορισμούς:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

1. “απόβλητα”: κάθε ουσία ή αντικείμενο το οποίο ο κάτοχός του απορρίπτει ή προτίθεται ή υποχρεούται να απορρίψει, [...]
13. “επαναχρησιμοποίηση”: κάθε εργασία με την οποία προϊόντα ή συστατικά στοιχεία που δεν είναι απόβλητα χρησιμοποιούνται εκ νέου για τον ίδιο σκοπό για τον οποίο σχεδιάστηκαν,
14. [...]
15. “ανάκτηση”: οιαδήποτε εργασία της οποίας το κύριο αποτέλεσμα είναι ότι απόβλητα εξυπηρετούν ένα χρήσιμο σκοπό αντικαθιστώντας άλλα υλικά τα οποία, υπό άλλες συνθήκες, θα έπρεπε να χρησιμοποιηθούν για την πραγματοποίηση συγκεκριμένης λειτουργίας, ή ότι απόβλητα υφίστανται προετοιμασία για την πραγματοποίηση αυτής της λειτουργίας, είτε στην εγκατάσταση είτε στο γενικότερο πλαίσιο της οικονομίας. Στο Παράρτημα II παρατίθεται μη εξαντλητικός κατάλογος των εργασιών ανάκτησης,
16. “προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση”: κάθε εργασία ανάκτησης που συνιστά έλεγχο, καθαρισμό ή επισκευή, με την οποία προϊόντα ή συστατικά στοιχεία προϊόντων που αποτελούν πλέον απόβλητα προετοιμάζονται προκειμένου να επαναχρησιμοποιηθούν χωρίς άλλη προεπεξεργασία,

[...]»

6. Το άρθρο 6 της οδηγίας περί αποβλήτων περιλαμβάνει ρυθμίσεις που αφορούν τον αποχαρακτηρισμό των αποβλήτων:

«1) Ορισμένα προσδιορισμένα απόβλητα παύουν να αποτελούν απόβλητα κατά την έννοια του άρθρου 3, σημείο 1, εάν έχουν υποστεί εργασία ανάκτησης, περιλαμβανομένης της ανακύκλωσης, και πληρούν ειδικά κριτήρια που θα καθοριστούν σύμφωνα με τους ακόλουθους όρους:

- α) η ουσία ή το αντικείμενο χρησιμοποιείται συνήθως για συγκεκριμένους σκοπούς,
- β) υπάρχει αγορά ή ζήτηση για τη συγκεκριμένη ουσία ή αντικείμενο,
- γ) η ουσία ή το αντικείμενο πληροί τις τεχνικές απαιτήσεις για τους συγκεκριμένους σκοπούς και συμμορφούται προς την κείμενη νομοθεσία και τα πρότυπα που ισχύουν για τα προϊόντα, και

- δ) η χρήση της ουσίας ή του αντικειμένου δεν πρόκειται να έχει δυσμενή αντίκτυπο στο περιβάλλον ή την ανθρώπινη υγεία.

Εφόσον απαιτείται, τα κριτήρια περιλαμβάνουν οριακές τιμές για τους ρύπους και συνεκτιμούν ενδεχόμενες δυσμενείς περιβαλλοντικές επιπτώσεις της ουσίας ή του αντικειμένου.

2) Τα μέτρα, σκοπός των οποίων είναι η τροποποίηση μη ουσιωδών στοιχείων της παρούσας οδηγίας με τη συμπλήρωσή της και τα οποία αφορούν τον καθορισμό των κριτηρίων της παραγράφου 1 και ορίζουν τον τύπο αποβλήτων επί των οποίων ισχύουν τα κριτήρια αυτά θεσπίζονται σύμφωνα με την κανονιστική διαδικασία με έλεγχο που αναφέρεται στο άρθρο 39, παράγραφος 2. Τα ειδικά κριτήρια αποχαρκτηρισμού θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, μεταξύ άλλων, τουλάχιστον για τα αδρανή υλικά, το χαρτί, το γυαλί, το μέταλλο, τα ελαστικά επίσωτρα και τα προϊόντα κλωστοϋφαντουργίας.

3) [...]

4) Εάν δεν έχουν καθορισθεί κριτήρια σε κοινοτικό επίπεδο σύμφωνα με τη διαδικασία που καθορίζεται στις παραγράφους 1 και 2, τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίζουν, κατά περίπτωση, εάν ένα συγκεκριμένο απόβλητο έχει αποχαρκτηρισθεί βάσει της εφαρμοστέας νομολογίας. [...]»

7. Η δεύτερη περίπτωση της εικοστής δεύτερης αιτιολογικής σκέψεως της οδηγίας περί αποβλήτων συγκεκριμενοποιεί τη μεταφορά του άρθρου 6 στην εσωτερική νομοθεσία:

«[...] η παρούσα οδηγία θα πρέπει να διευκρινίζει [...] πότε ορισμένα απόβλητα παύουν να είναι απόβλητα, με τον καθορισμό κριτηρίων αποχαρκτηρισμού που παρέχουν υψηλό επίπεδο περιβαλλοντικής προστασίας και περιβαλλοντικό και οικονομικό όφελος στις πιθανές κατηγορίες αποβλήτων για τα οποία θα πρέπει να εκπονηθούν προδιαγραφές και κριτήρια αποχαρκτηρισμού συγκαταλέγονται, μεταξύ άλλων, τα απόβλητα κατασκευών και κατεδαφίσεων, ορισμένα είδη τέφρας και σκωρίας κλιβάνου, τα παλαιοσιδηρικά, τα αδρανή υλικά, τα ελαστικά επίσωτρα, τα προϊόντα κλωστοϋφαντουργίας, το υπόστρωμα, τα απόβλητα χαρτιού και γυαλιού. Για τον αποχαρκτηρισμό των αποβλήτων, μια εργασία ανάκτησης θα μπορούσε να είναι τόσο απλή όσο η διαπίστωση ότι τα συγκεκριμένα απόβλητα πληρούν τα κριτήρια αποχαρκτηρισμού.»

8. Οι βασικές απαιτήσεις τις οποίες πρέπει να πληροί η διαχείριση των αποβλήτων απορρέουν από το άρθρο 13 της οδηγίας περί αποβλήτων:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίζουν ότι η διαχείριση των αποβλήτων πραγματοποιείται χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η ανθρώπινη υγεία και χωρίς να βλάπτεται το περιβάλλον. [...]»

B– Ο κανονισμός REACH

9. Το άρθρο 2, παράγραφος 2, του κανονισμού REACH ρυθμίζει τη σχέση προς το δίκαιο των αποβλήτων:

«Τα απόβλητα, όπως ορίζονται στην οδηγία [περί αποβλήτων] [...] δεν συνιστούν ουσία, παρασκεύασμα ή προϊόν κατά την έννοια του άρθρου 3 του παρόντος κανονισμού.»

10. Κατά το άρθρο 67, παράγραφος 1, του κανονισμού REACH, η παραγωγή, η διάθεση στο εμπόριο και η χρήση ορισμένων ουσιών υπόκεινται σε ορισμένους περιορισμούς:

«Ουσία υπό καθαρή μορφή, σε παρασκεύασμα ή σε αντικείμενο, για την οποία το παράρτημα XVII περιέχει περιορισμό, επιτρέπεται να παράγεται ή να διατίθεται στην αγορά ή να χρησιμοποιείται μόνον εάν πληροί τους όρους του προαναφερόμενου περιορισμού. [...]»

11. Το άρθρο 67, παράγραφος 3, του κανονισμού REACH επιτρέπει στα κράτη μέλη να παρεκκλίνουν προσωρινά από τους περιορισμούς αυτούς:

«Μέχρι την 1η Ιουνίου 2013, τα κράτη μέλη μπορούν να διατηρούν τους τυχόν ισχύοντες και αυστηρότερους περιορισμούς σε σχέση με το παράρτημα XVII όσον αφορά την παρασκευή, τη διάθεση στην αγορά ή τη χρήση μιας ουσίας, υπό τον όρον ότι οι περιορισμοί αυτοί έχουν κοινοποιηθεί σύμφωνα με τη Συνθήκη. Μέχρι την 1η Ιουνίου 2009, η Επιτροπή καταρτίζει και δημοσιεύει ευρετήριο των περιορισμών αυτών.»

12. Το άρθρο 68, παράγραφος 1, του κανονισμού REACH ρυθμίζει την επιβολή περιορισμών:

«Όταν από την παρασκευή, τη χρήση ή τη διάθεση στην αγορά ουσιών προκύπτει απaráδεκτος κίνδυνος για την υγεία του ανθρώπου ή το περιβάλλον, ο οποίος πρέπει να αντιμετωπισθεί σε κοινοτική βάση, το Παράρτημα XVII τροποποιείται [...] με την έκδοση νέων περιορισμών ή με την τροποποίηση των ισχυόντων περιορισμών του Παραρτήματος XVII για την παρασκευή, τη χρήση ή τη διάθεση στην αγορά ουσιών υπό καθαρή μορφή, σε παρασκευάσματα ή σε προϊόντα. [...]»

13. Το άρθρο 128 του κανονισμού REACH ρυθμίζει την ελεύθερη διάθεση στην αγορά ουσιών, παρασκευασμάτων και αντικειμένων που εμπίπτουν στον εν λόγω κανονισμό, καθώς και τις αρμοδιότητες των κρατών μελών να προβαίνουν στην επιβολή περιορισμών:

«1. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 2, τα κράτη μέλη δεν απαγορεύουν, ούτε περιορίζουν ή εμποδίζουν την παρασκευή, την εισαγωγή, τη διάθεση στην αγορά ή τη χρήση μιας ουσίας υπό καθαρή μορφή, σε παρασκεύασμα ή σε αντικείμενο, που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος κανονισμού και συμμορφώνεται με αυτόν καθώς και, ενδεχομένως, με τις κοινοτικές πράξεις που εκδίδονται κατ' εφαρμογήν του παρόντος κανονισμού.

2. Καμία διάταξη του παρόντος κανονισμού δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να διατηρούν ή να θεσπίζουν εθνικούς κανόνες για την προστασία των εργαζομένων, της υγείας του ανθρώπου και του περιβάλλοντος, οι οποίοι θα ισχύουν σε περιπτώσεις όπου ο παρών κανονισμός δεν εναρμονίζει τις απαιτήσεις για την παρασκευή, τη χρήση ή τη διάθεση στην αγορά.»

14. Εν προκειμένω, ενδιαφέρον παρουσιάζουν, μεταξύ άλλων, οι περιορισμοί για τις ενώσεις αρσενικού βάσει του παραρτήματος XVII, σημείο 19, που προέρχονται από την οδηγία 76/769/ΕΟΚ περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που αφορούν περιορισμούς κυκλοφορίας στην αγορά και χρήσεως μερικών επικινδύνων ουσιών και παρασκευασμάτων⁴:

«Ενώσεις αρσενικού

[...]

3. Δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται για τη συντήρηση του ξύλου. Επιπλέον, το ξύλο που έχει υποστεί τέτοιου είδους κατεργασία δεν πρέπει να διατίθεται στην αγορά.

4. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 3:

α) [...]

4 — Οδηγία του Συμβουλίου της 27ης Ιουλίου 1976 (ΕΕ ειδ. έκδ. 13/004, σ. 178).

- β) Το ξύλο που υποβάλλεται σε επεξεργασία με διαλύματα CCA [η συντομογραφία CCA σημαίνει χαλκός, χρώμιο, αρσενικό] σε βιομηχανικές εγκαταστάσεις σύμφωνα με το στοιχείο α) επιτρέπεται να διατίθεται στην αγορά για επαγγελματική και βιομηχανική χρήση, όταν η δομική ακεραιότητα του ξύλου είναι απαραίτητη για την ασφάλεια του ανθρώπου ή των ζώων και όταν η διά του δέρματος επαφή με το ευρύ κοινό κατά τη διάρκεια χρήσης του είναι απίθανη:
- [...]
 - σε γέφυρες και λοιπά έργα γεφυροποιίας,
 - ως ξυλεία κατασκευών σε περιοχές γλυκών υδάτων και υφάλμυρων υδάτων, για παράδειγμα, σε λιμενοβραχίονες και γέφυρες,
 - [...]
- γ) [...]
- δ) Το επεξεργασμένο ξύλο που αναφέρεται στο στοιχείο α' δεν πρέπει να χρησιμοποιείται:
- [...]
 - σε κάθε εφαρμογή στην οποία υπάρχει κίνδυνος επανειλημμένης επαφής με το δέρμα,
 - [...]
5. [...]
6. Το ξύλο το οποίο υποβλήθηκε σε επεξεργασία με CCA τύπου C και χρησιμοποιήθηκε στην Κοινότητα πριν από τις 30 Σεπτεμβρίου 2007 ή διατέθηκε στην αγορά σύμφωνα με τους κανόνες της παραγράφου 4:
- επιτρέπεται να χρησιμοποιείται ή να επαναχρησιμοποιείται σύμφωνα με τους όρους χρήσης που απαριθμούνται στο σημείο 4, στοιχεία β', γ' και δ',
- [...]
7. Τα κράτη μέλη μπορούν να επιτρέπουν το ξύλο που είχε υποβληθεί σε επεξεργασία με άλλα είδη διαλυμάτων CCA και ήταν σε χρήση στην Κοινότητα πριν από τις 30 Σεπτεμβρίου 2007:
- να χρησιμοποιείται ή να επαναχρησιμοποιείται σύμφωνα με τους όρους χρήσης που απαριθμούνται στο σημείο 4, στοιχεία β', γ' και δ',
- [...]»

III – Τα πραγματικά περιστατικά και η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

15. Το μονοπάτι Raittijärvi διασχίζει για περίπου 35 χιλιόμετρα την περιοχή της κοινότητας Enontekiö που βρίσκεται στη βόρεια Φινλανδία. Το πρώτο τμήμα μήκους περίπου 4,4 χιλιομέτρων διασχίζει μια περιοχή που δεν ανήκει στο δίκτυο Natura 2000. Το υπόλοιπο τμήμα του μονοπατιού περνά μέσα από την περιοχή Käsivarren erämaa που ανήκει στο δίκτυο Natura 2000 και εκτείνεται σε συνολική έκταση 264 892 εκταρίων.

16. Η Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen liikenne- ja infrastruktuuri-vastuualue (κεντρική υπηρεσία εμπορίου, μεταφορών και περιβάλλοντος της περιφέρειας της Λαπωνίας, τμήμα μεταφορών και υποδομών, εφεξής: υπηρεσία οδοποιίας) προέβη κατά τα έτη 2008 έως 2009 σε εργασίες επισκευής του μονοπατιού Raittijärvi. Η εν λόγω υπηρεσία συμφώνησε στη χρήση ξυλείας εμποτισμένης με διάλυμα CCA για την κατασκευή της βάσεως του μονοπατιού.

17. Βάσει διαπιστώσεων της κεντρικής περιβαλλοντικής υπηρεσίας της Φινλανδίας, το διάλυμα εμποτισμού CCA περιλαμβάνει ως δραστικές ουσίες το χρώμιο, τον χαλκό και το αρσενικό. Μέχρι το 1985 χρησιμοποιούνταν κυρίως διαλύματα εμποτισμού του τύπου Β. Εν συνεχεία, άρχισε η χρήση διαλυμάτων εμποτισμού του τύπου C.

18. Το επεξεργασμένο με χημικά μέσα ξύλο χρησιμοποιείται μέχρι το 2007 για την κατασκευή τηλεφωνικών στύλων. Κατά τα έτη 2008 και 2009 χρησιμοποιήθηκε το ξύλο αυτό σε μήκος περίπου 3,9 χιλιομέτρων του μονοπατιού για τη στήριξή του με ξύλινες σανίδες. Βάσει των –αληθοφανών– ισχυρισμών της υπηρεσίας οδοποιίας, πρόκειται για τμήματα της διαδρομής σε βαλτώδεις περιοχές. Πάντως, βάσει της διατάξεως του αιτούντος δικαστηρίου, δεν χρησιμοποιήθηκε επεξεργασμένο με χημικά μέσα ξύλο σε πηγές και ρύακες ή πλησίον αυτών ούτε στην περιοχή υπογείων υδάτων. Η κεντρική περιβαλλοντική υπηρεσία φρονεί ότι από την κατασκευή των μονοπατιών απελευθερώνονται κατά πάσα πιθανότητα ορισμένες δραστικές ουσίες στο περιβάλλον, έστω και με αργούς ρυθμούς.

19. Με αίτηση της 17ης Οκτωβρίου 2008, μια περιβαλλοντική ένωση, η Lapinluonnonsuojelupiiri ry, που είναι μια περιφερειακή ένωση για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος της Λαπωνίας (στο εξής: ένωση για την προστασία του περιβάλλοντος), ζήτησε από την υπηρεσία φυσικού περιβάλλοντος να απαγορεύσει στην υπηρεσία οδοποιίας τη χρήση ξυλείας, η οποία έχει υποστεί επεξεργασία με ένωση αρσενικού ή άλλη τοξική ουσία, ως υλικού για την επισκευή του μονοπατιού Raittijärvi.

20. Η υπηρεσία φυσικού περιβάλλοντος απέρριψε την αίτηση, ωστόσο κατόπιν προσφυγής της ενώσεως για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, το Vaasan hallinto-oikeus, ήτοι το διοικητικό δικαστήριο της Vaasa, ακύρωσε την απόφαση της υπηρεσίας φυσικού περιβάλλοντος. Η υπηρεσία οδοποιίας άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Korkein hallinto-oikeus, ήτοι ενώπιον του ανώτατου φινλανδικού διοικητικού δικαστηρίου. Τούτο υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα ερωτήματα για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως:

- «1) Μπορεί να συναχθεί απευθείας από το γεγονός ότι ένα απόβλητο έχει χαρακτηριστεί ως επικίνδυνο ότι η χρήση της οικείας ουσίας ή του οικείου προϊόντος γενικά έχει δυσμενείς συνέπειες για το περιβάλλον ή την υγεία υπό την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2008/98/EK; Είναι δυνατόν ένα επικίνδυνο απόβλητο να απολέσει την ιδιότητα του αποβλήτου, όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98/EK;
- 2) Πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την ερμηνεία της έννοιας του “αποβλήτου”, ιδίως κατά την εκτίμηση της υποχρεώσεως απορρίψεως της οικείας ουσίας ή του οικείου προϊόντος, το γεγονός ότι η επαναχρησιμοποίηση του προϊόντος που αποτελεί το αντικείμενο της εκτιμήσεως επιτρέπεται σύμφωνα με το μνημονευόμενο στο άρθρο 67 του κανονισμού REACH παραρτήματος XVII υπό ορισμένες προϋποθέσεις; Αν ναι, ποια σημασία έχει το γεγονός αυτό;
- 3) Έχουν εναρμονιστεί με το άρθρο 67 του κανονισμού REACH οι προϋποθέσεις για την παραγωγή, τη διάθεση στην αγορά ή τη χρήση υπό την έννοια του άρθρου 128, παράγραφος 2, του ίδιου κανονισμού REACH, έτσι ώστε η χρήση των αναφερόμενων στο παράρτημα XVII παρασκευασμάτων και προϊόντων να μην μπορεί να εμποδίζεται βάσει εθνικών διατάξεων για την προστασία του περιβάλλοντος αν οι περιορισμοί αυτοί δεν έχουν δημοσιευθεί στο καταρτιζόμενο από την Επιτροπή ευρετήριο του άρθρου 67, παράγραφος 3, του κανονισμού REACH;

- 4) Πρέπει να ερμηνεύεται η περιεχόμενη στο παράρτημα XVII, σημείο 19, παράγραφος 4, στοιχείο β', του κανονισμού REACH απαρίθμηση των χρήσεων ξύλου που έχει υποστεί επεξεργασία με διάλυμα CCA υπό την έννοια ότι αυτή περιλαμβάνει εξαντλητικά όλες τις επιτρεπόμενες χρήσεις;
- 5) Μπορεί να λογίζεται η επίμαχη χρήση ξύλου ως βάσεως για την κατασκευή μονοπατιού στρωμένου με ξύλινες σανίδες ως ανάλογη προς τις απαριθμούμενες στο ερώτημα 4 χρήσεις, ώστε η χρήση αυτή να μπορεί να επιτραπεί βάσει του παραρτήματος XVII, σημείο 19, παράγραφος 4, στοιχείο β', του κανονισμού REACH, εφόσον πληρούνται οι λοιπές αναγκαίες προϋποθέσεις;
- 6) Ποιες περιστάσεις πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την εκτίμηση του αν υφίσταται κίνδυνος επανειλημμένης επαφής με το δέρμα, υπό την έννοια του παραρτήματος XVII, σημείο 19, παράγραφος 4, στοιχείο δ', του κανονισμού REACH;
- 7) Νοείται με την έκφραση “δυνατή” [(στο φινλανδικό κείμενο) ή “υπάρχει κίνδυνος” (στο ελληνικό κείμενο)] που περιέχεται στην παρατιθέμενη στο ερώτημα 6 διάταξη ότι η επανειλημμένη επαφή με το δέρμα είναι δυνατή από θεωρητική άποψη ή ότι είναι τουλάχιστον σε ορισμένο βαθμό πιθανή;»

21. Στη διαδικασία μετέσχαν και κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις η υπηρεσία οδοποιίας, η ένωση προστασίας φυσικού περιβάλλοντος, η Αυστριακή Δημοκρατία, η Δημοκρατία της Φινλανδίας και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Δεν έλαβε χώρα επ' ακροατηρίου συζήτηση.

IV – Νομική εκτίμηση

A– Επί του παραδεκτού και του περιεχομένου της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

22. Εκ πρώτης όψεως, θα μπορούσαν να υπάρξουν επιφυλάξεις ως προς το εάν είναι δυνατή, από χρονικής απόψεως, η εφαρμογή των προπαρατεθεισών ρυθμίσεων επί των ερωτημάτων του Korkein hallinto-oikeus. Και τούτο διότι, βάσει των στοιχείων που παραθέτει, οι επίμαχες εργασίες εκτελέστηκαν κατά τα έτη 2008 έως 2009 και η αίτηση της περιφερειακής ενώσεως αναφέρει ως ημερομηνία τη 17η Οκτωβρίου 2008. Αντιθέτως, η νέα οδηγία περί αποβλήτων, κατά το άρθρο της 40, παράγραφος 1, έπρεπε να μεταφερθεί στην εσωτερική νομοθεσία έως τις 12 Δεκεμβρίου 2010· κατά το προηγούμενο χρονικό διάστημα, εξακολουθούσε να ισχύει, δυνάμει του άρθρου 41 της νέας οδηγίας, η παλαιά οδηγία περί αποβλήτων⁵. Και το άρθρο 67, όπως και το παράρτημα XVII του κανονισμού REACH, ισχύουν, δυνάμει του άρθρου 141, παράγραφος 4, του κανονισμού, από 1ης Ιουνίου 2009.

23. Εντούτοις, σε ερώτηση του Δικαστηρίου, το Korkein hallinto-oikeus ανακοίνωσε ότι κρίσιμη είναι η νομική κατάσταση κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεώς του. Ως εκ τούτου, πρέπει να ληφθεί υπόψη για την απάντηση των ερωτημάτων της διατάξεως του αιτούντος δικαστηρίου το δίκαιο που θα ισχύει τότε, μεταξύ δε άλλων ο προαναφερθείς κανονισμός REACH, όπως αυτός έχει τροποποιηθεί⁶.

24. Περαιτέρω, πρέπει να τονιστεί ότι το Korkein hallinto-oikeus δεν έχει μέχρι τούδε αποφανθεί εάν οι επίμαχοι τηλεφωνικοί στύλοι αποτελούν απόβλητα, χωρίς ωστόσο να έχει υποβάλει αντίστοιχα ερωτήματα στο Δικαστήριο.

5 — Οδηγία 2006/12/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2006, περί των στερεών αποβλήτων (ΕΕ L 114, σ. 9).

6 — Βλ. υποσημείωση 3.

25. Πάντως, η απάντηση στο πρώτο και το δεύτερο ερώτημα προϋποθέτει ότι οι στύλοι πρέπει κατ' αρχάς να θεωρηθούν απόβλητα, δεδομένου ότι άλλως δεν μπορεί να εφαρμοστεί η οδηγία περί αποβλήτων. Αντιθέτως, η απάντηση στα λοιπά ερωτήματα που αφορούν τον κανονισμό REACH προϋποθέτει ότι οι στύλοι δεν αποτελούν απόβλητα. Και τούτο διότι, δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού, ο εν λόγω κανονισμός δεν εφαρμόζεται επί αποβλήτων. Συνεπώς, στο πλαίσιο της απαντήσεως στα δύο πρώτα ερωτήματα πρέπει να θεωρηθεί ότι οι στύλοι αποτελούν κατ' αρχάς απόβλητα, στο πλαίσιο δε της απαντήσεως των λοιπών ερωτημάτων ότι δεν αποτελούν ή δεν αποτελούν πλέον απόβλητα.

B– Επί του τέταρτου έως και του έβδομου ερωτήματος: Προϋποθέσεις χρήσεως

26. Κατ' αρχάς, θα εξετάσω υπό ποιες προϋποθέσεις η χρήση ξυλείας που έχει εμποτιστεί με διάλυμα CCA για την κατασκευή μονοπατιού με ξύλινες σανίδες είναι επιτρεπτή, δυνάμει του άρθρου 67, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, και του παραρτήματος XVII, σημείο 19, παράγραφος 4, στοιχείο β', του κανονισμού REACH, όπως το ζήτημα αυτό τίθεται με το τέταρτο, το πέμπτο, το έκτο και το έβδομο ερώτημα.

27. Κατά το άρθρο 67, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, και κατά το παράρτημα XVII, σημείο 19, παράγραφος 3, του κανονισμού REACH, οι ενώσεις αρσενικού δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται ως μέσα προστασίας του ξύλου. Περαιτέρω, δεν επιτρέπεται η διάθεση στην αγορά ξυλείας που έχει υποστεί επεξεργασία με τέτοιες χημικές ενώσεις.

28. Εντούτοις, υπάρχουν διάφορες εξαιρέσεις από την απαγόρευση αυτή. Εν προκειμένω, θα μπορούσε να τύχει εφαρμογής το παράρτημα XVII, σημείο 19, πρώτη περίπτωση των παραγράφων 6 και 7, του κανονισμού REACH, αντιστοίχως. Δυνάμει της παραγράφου 6, επιτρέπεται να χρησιμοποιείται ή να επαναχρησιμοποιείται ξυλεία που έχει υποβληθεί σε επεξεργασία με διαλύματα CCA τύπου C και έχει χρησιμοποιηθεί στην Κοινότητα πριν από τις 30 Σεπτεμβρίου 2007. Δυνάμει της παραγράφου 7, τα κράτη μέλη μπορούν να επιτρέπουν να χρησιμοποιείται ή να επαναχρησιμοποιείται υπό τους ίδιους όρους ξυλεία που έχει υποστεί επεξεργασία με άλλα είδη διαλυμάτων CCA. Βάσει των στοιχείων της Φινλανδικής Κυβερνήσεως⁷, υφίσταται μια τέτοια άδεια για τα διαλύματα CCA τύπου B.

29. Βάσει των στοιχείων που παραθέτει η διάταξη του αιτούντος δικαστηρίου, η ξυλεία χρησιμοποιείτο ως το 2007 για την κατασκευή τηλεφωνικών στύλων και χρησιμοποιείται εκ νέου επί του παρόντος, πλην όμως όχι με την ίδια μορφή. Ως εκ τούτου, η χρήση αυτή είναι νόμιμη ή μπορεί να επιτραπεί, εάν τηρούνται οι όροι του παραρτήματος XVII, σημείο 19, παράγραφος 4, στοιχεία β', γ', και δ', του κανονισμού REACH.

30. Συνεπώς, το αιτούν δικαστήριο ζητεί την ερμηνεία του παραρτήματος XVII, σημείο 19, παράγραφος 4, στοιχεία β' και δ'.

31. Κατά το παράρτημα XVII, σημείο 19, παράγραφος 4, στοιχείο β', το ξύλο που έχει υποβληθεί σε επεξεργασία με διαλύματα CCA επιτρέπεται να διατίθεται στην αγορά για επαγγελματική και βιομηχανική χρήση μεταξύ άλλων σε γέφυρες και λοιπά έργα γεφυροποιίας (δεύτερη περίπτωση), ως ξυλεία κατασκευών σε περιοχές γλυκών υδάτων (τρίτη περίπτωση), και σε έργα συγκρατήσεως εδαφών (όγδοη περίπτωση), εφόσον η δομική ακεραιότητα του ξύλου είναι απαραίτητη για την ασφάλεια του ανθρώπου ή των ζώων και η διά του δέρματος επαφή με το ευρύ κοινό κατά τη διάρκεια της χρήσεώς του είναι απίθανη.

32. Το ζήτημα της επαφής με το δέρμα θίγεται εκ νέου στο παράρτημα XVII, σημείο 19, παράγραφος 4, στοιχείο δ', δεύτερη περίπτωση, δυνάμει του οποίου η χρήση επεξεργασμένου ξύλου απαγορεύεται σε κάθε εφαρμογή στην οποία υπάρχει κίνδυνος επανειλημμένης επαφής με το δέρμα.

⁷ — Υποσημείωση 15 του υπομνήματος.

1. Επί του τέταρτου ερωτήματος: Ο εξαντλητικός χαρακτήρας του παραρτήματος XVII, σημείο 19, παράγραφος 4, στοιχείο β', του κανονισμού REACH

33. Δεδομένου ότι δεν γίνεται ρητή μνεία στη χρήση για την κατασκευή βάσεως μονοπατιού με ξύλινες σανίδες, σκοπός του τέταρτου ερωτήματος είναι να διευκρινιστεί αν στο παράρτημα XVII, σημείο 19, παράγραφος 4, στοιχείο β', του κανονισμού REACH γίνεται εξαντλητική απαρίθμηση των πιθανών χρήσεων.

34. Όπως προκύπτει από το άρθρο 68 του κανονισμού REACH, η γενική απαγόρευση της χρήσεως ενώσεων αρσενικού ως μέσου προστασίας του ξύλου στηρίζεται στην εκτίμηση του νομοθέτη ότι οι χημικές αυτές ενώσεις συνεπάγονται μη ανεκτούς κινδύνους για την ανθρώπινη υγεία. Ως εκ τούτου, δεν επιτρέπεται οι εξαιρέσεις από την απαγόρευση αυτή να ερμηνεύονται διασταλτικά. Ως εκ τούτου, όλοι οι μετέχοντες στη διαδικασία ορθώς επεσήμαναν ότι οι παρατιθέμενες στη διάταξη αυτή χρήσεις δεν μνημονεύονται εν είδει παραδειγμάτων, αλλά αποτελούν έναν εξαντλητικό κατάλογο.

35. Συνεπώς, η περιεχόμενη στο παράρτημα XVII, σημείο 19, παράγραφος 4, στοιχείο β', του κανονισμού REACH απαρίθμηση των χρήσεων ξύλου που έχει υποστεί επεξεργασία με διάλυμα CCA πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι αυτή περιλαμβάνει εξαντλητικά όλες τις επιτρεπόμενες χρήσεις.

2. Επί του πέμπτου ερωτήματος: Το μονοπάτι με ξύλινες σανίδες ως επιτρεπόμενη χρήση

36. Ως εκ τούτου, τίθεται το πέμπτο ερώτημα, και δη εάν η χρήση ξύλου που έχει υποστεί επεξεργασία με χημικές ουσίες ως βάσεως μονοπατιού με ξύλινες σανίδες αποτελεί επιτρεπόμενη χρήση δυνάμει του παραρτήματος XVII, σημείο 19, παράγραφος 4, στοιχείο β', του κανονισμού REACH. Συναφώς, η διάταξη του αιτούντος δικαστηρίου προβαίνει, μεταξύ άλλων, σε μνεία της επιτρεπόμενης χρήσεως σε γέφυρες.

37. Σε περίπτωση επιφυλάξεων ως προς την ερμηνεία των περιορισμών του παραρτήματος XVII του κανονισμού REACH, θα πρέπει κατά κανόνα να αντλούνται χρήσιμα στοιχεία από το ιστορικό της επιβολής του περιορισμού στο πλαίσιο της διαδικασίας των άρθρων 69 έως 73. Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, υποβάλλονται σε επεξεργασία τα επιστημονικά στοιχεία στα οποία στηρίζεται ένας τέτοιος περιορισμός⁸.

38. Εντούτοις, οι περιορισμοί στη χρήση ενώσεων αρσενικού δυνάμει του παραρτήματος XVII, σημείο 19, του κανονισμού REACH δεν στηρίζονται στη διαδικασία αυτή, αλλά θεσπίστηκαν, στο πλαίσιο της αρχικής εκδόσεως του κανονισμού, με την οδηγία 76/769⁹. Στην οδηγία αυτή προστέθηκαν με την οδηγία 2003/2/EK¹⁰ οι ρυθμίσεις που περιλαμβάνονται πλέον στο παράρτημα XVII, σημείο 19, παράγραφος 4, στοιχείο β', του κανονισμού REACH. Εντούτοις, η τελευταία οδηγία και οι αναφερόμενες σε αυτή γνώμες της επιστημονικής επιτροπής για την τοξικότητα, την οικοτοξικότητα και το περιβάλλον¹¹ δεν αφήνουν να διαφανεί ποιο ακριβώς είναι το κρίσιμο στοιχείο βάσει του οποίου επιτρέπεται η χρήση επεξεργασμένου με χημικές ουσίες ξύλου σε γέφυρες.

8 — Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του κανονισμού (ΕΕ) 836/2012 που παρατίθεται στην υποσημείωση 3.

9 — Παρατεθείσα στην υποσημείωση 4.

10 — Οδηγία της Επιτροπής, της 6ης Ιανουαρίου 2003, σχετικά με περιορισμούς κυκλοφορίας στην αγορά και χρήσεως αρσενικού (δέκατη προσαρμογή στην τεχνική πρόοδο της οδηγίας 76/769/ΕΟΚ του Συμβουλίου) (ΕΕ L 4, σ. 9).

11 — Πρόκειται για την «Opinion on the report by WS Atkins International Ltd (vol. B) "Assessment of the risks to health and to the environment of arsenic in wood preservatives and of the effects of further restrictions on its marketing and use" expressed at the 5th CSTEE plenary meeting, Brussels, 15 September 1998»

(http://ec.europa.eu/health/scientific_committees/environmental_risks/opinions/sctee/sct_out18_en.htm) και την «Position Paper on: Ambient Air Pollution by Arsenic Compounds – Final Version, October 2000. Opinion expressed at the 24th CSTEE plenary meeting, Brussels, 12 June 2001» (http://ec.europa.eu/health/scientific_committees/environmental_risks/opinions/sctee/sct_out106_en.htm).

39. Βάσει της δομής και της λειτουργίας του, το μονοπάτι με ξύλινες σανίδες παρουσιάζει πολλά κοινά στοιχεία δομής με μια γέφυρα. Όπως φαίνεται και από τις φωτογραφίες της δικογραφίας, το μονοπάτι αυτό χρησιμοποιείται συχνά ως μέσο γεφυρώσεως ιδιαιτέρως βαλτωδών περιοχών όπου υπάρχουν ακόμη και λιμνάζοντα ύδατα. Εντούτοις, δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι σε άλλα σημεία έχει περισσότερο τον χαρακτήρα μιας χαραγμένης οδού χωρίς να επιτελεί κάποια σαφή λειτουργία γεφυρώσεως.

40. Εντούτοις, κρίσιμο θα πρέπει να είναι το κατά πόσον η χρήση ξύλου σε ένα μονοπάτι με ξύλινες σανίδες, υπό το πρίσμα των περιβαλλοντικών κινδύνων και της ανάγκης χρήσεως ξύλων που έχουν υποστεί επεξεργασία με χημικές ουσίες, είναι παρεμφερής προς τη χρήση για μια τυπική γέφυρα. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις, το ξύλο εκτίθεται σε υγρό περιβάλλον και, ως εκ τούτου, υφίσταται, αφενός, ιδιαιτέρως έντονη η ανάγκη για την προστασία του, ωστόσο, αφετέρου, υπάρχει επίσης ο κίνδυνος διαχύσεως του διαλύματος CCA στα περικείμενα ύδατα.

41. Ως εκ τούτου, η εξεταζόμενη στην παρούσα υπόθεση χρήση ξυλείας που έχει υποστεί επεξεργασία με διάλυμα CCA για την κατασκευή βάσεως ενός μονοπατιού με ξύλινες σανίδες μπορεί να θεωρηθεί ως χρήση για «γέφυρες» κατά την έννοια του παραρτήματος XVII, σημείο 19, παράγραφος 4, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού REACH.

3. Επί του έκτου και έβδομου ερωτήματος: Η επαφή με το δέρμα

42. Το έκτο και το έβδομο ερώτημα αφορούν την ερμηνεία της απαγορεύσεως της χρήσεως επεξεργασμένου με χημικές ουσίες ξύλου σε εφαρμογές που ενέχουν τον κίνδυνο επανειλημμένης επαφής με το δέρμα κατά την έννοια του παραρτήματος XVII, σημείο 19, παράγραφος 4, στοιχείο δ', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού REACH.

43. Κατ' ουσίαν, το ζήτημα που τίθεται είναι με ποιον τρόπο πρέπει να ερμηνευθεί η έννοια του κινδύνου.

44. Η διατύπωση είναι σαφής: δεν είναι ανεκτός ο κίνδυνος επανειλημμένης επαφής του δέρματος με επεξεργασμένο με χημικές ουσίες ξύλο.

45. Ωστόσο, εάν με την ανωτέρω διατύπωση νοείτο κάθε μορφή κινδύνου, θα ήταν στην πράξη αδύνατο να υπάρχουν επιτρεπόμενες χρήσεις. Και τούτο διότι ένας τέτοιος κίνδυνος ουδέποτε μπορεί να αποκλειστεί τελείως.

46. Η τρίτη αιτιολογική σκέψη της προαναφερθείσας οδηγίας 2003/2 μνημονεύει, μεταξύ άλλων, τους κινδύνους που προκύπτουν για την υγεία των παιδιών από τη χρήση ξύλου επεξεργασμένου με CCA σε εξοπλισμούς παιδικών χαρών. Εντεύθεν, θα μπορούσε να συναχθεί ότι ο κίνδυνος επανειλημμένης επαφής με το δέρμα πρέπει να είναι παρεμφερούς εύρους. Εξάλλου, η όγδοη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας αυτής κάνει μνεία της αρχής της προφυλάξεως και, ως εκ τούτου, πρέπει να θεωρηθεί ότι ο νομοθέτης επεδίωξε μια ευρύτερη προστασία.

47. Υπέρ της απόψεως αυτής συνηγορεί η σύγκριση με μία από τις προϋποθέσεις για τη χρήση επεξεργασμένου με χημικές ουσίες ξύλου του παραρτήματος XVII, σημείο 19, παράγραφος 4, στοιχείο β', του κανονισμού REACH. Βάσει της προϋποθέσεως αυτής, η επαφή με το δέρμα όσον αφορά τον γενικό πληθυσμό κατά τη διάρκεια της χρήσεως πρέπει να είναι *απίθανη*. Αυτό είναι και το κριτήριο του οποίου την εφαρμογή προτείνει τόσο η υπηρεσία οδοποιίας όσο και η Φινλανδική Κυβέρνηση.

48. Εντούτοις, ο κίνδυνος βλάβης συνεπεία απλής επαφής με το δέρμα είναι προφανώς μικρότερος από ό,τι στην περίπτωση της επανειλημμένης επαφής με το δέρμα. Ως εκ τούτου, ο ανεκτός απώτερος κίνδυνος από την επανειλημμένη επαφή με το δέρμα πρέπει να είναι *μικρότερος* από ό,τι μια απίθανη μόνον επαφή με το δέρμα.

49. Έμπνευση για τον βαθμό αυτού του επιτρεπόμενου, πολύ μικρού απώτερου κινδύνου μπορεί να παράσχει μια άλλη διατύπωση του κανονισμού REACH, ήτοι η υπό κανονικές ή ευλόγως προβλέψιμες συνθήκες χρήσεως αμελητέα πιθανότητα¹², πράγμα το οποίο ουσιαστικά είναι αντίστοιχο προς την άποψη της Επιτροπής.

50. Πράγματι, ο απώτερος κίνδυνος που πρέπει να γίνεται ανεκτός χαρακτηρίζεται από δύο στοιχεία. Πρώτον, πρέπει να υφίσταται αμελητέα μόνον πιθανότητα επελεύσεως του κινδύνου. Μια τόσο μικρή πιθανότητα πρέπει κατά κανόνα να γίνεται ανεκτή. Περαιτέρω, το δεύτερο στοιχείο είναι οι περιστάσεις υπό τις οποίες πρέπει να θεωρείται ότι υπάρχει μια τέτοια πιθανότητα, ήτοι οι κανονικές ή ευλόγως προβλέψιμες συνθήκες χρήσεως. Βεβαίως, δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι υπό άλλες συνθήκες, οι οποίες δεν είναι κανονικές ή δεν είναι ευλόγως προβλέψιμες, υφίσταται μεγαλύτερη πιθανότητα. Εντούτοις, αυτός ο κίνδυνος είναι υποθετικός και κατά κανόνα δεν θα μπορούσε να δικαιολογήσει τη λήψη προληπτικών μέτρων¹³.

51. Κατά συνέπεια, στο έκτο και το έβδομο ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι η χρήση ξύλου εμποτισμένου σε διάλυμα CCA τύπου C απαγορεύεται βάσει του παραρτήματος XVII, σημείο 19, παράγραφος 4, στοιχείο δ', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού REACH, όταν η πιθανότητα επανειλημμένης επαφής με το δέρμα, υπό κανονικές ή ευλόγως προβλέψιμες συνθήκες χρήσεως, δεν είναι αμελητέα.

52. Στο πλαίσιο της κύριας δίκης πρέπει να εξεταστεί με ποιον τρόπο χρησιμοποιείται το μονοπάτι με ξύλινες σανίδες και αν είναι αμελητέα συναφώς η πιθανότητα επανειλημμένης επαφής με το δέρμα. Ενδεχομένως, μπορεί να είναι αναγκαίο να εξεταστεί κατά πόσον ορισμένες πιθανές αλλαγές στη χρήση θα μείωναν επαρκώς αυτήν την πιθανότητα. Εάν τούτο δεν είναι εφικτό, τότε αντιβαίνει στο παράρτημα XVII, σημείο 19, παράγραφος 4, στοιχείο δ', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού REACH η χρήση του επεξεργασμένου με χημικές ουσίες ξύλου στα μονοπάτια με ξύλινες σανίδες.

53. Στην πράξη, θα μπορούσε να παρουσιάζει μεταξύ άλλων ενδιαφέρον το εάν τα μονοπάτια με ξύλινες σανίδες πράγματι χρησιμοποιούνται από περιπατητές ή εάν υπάρχουν τόποι σε άμεση γειτνίαση προς τα μονοπάτια με ξύλινες σανίδες που χρησιμοποιούνται ως χώροι αναπαύσεως από τους χρήστες οχημάτων των οποίων η κυκλοφορία επιτρέπεται στο μονοπάτι –φαίνεται ότι πρόκειται για μικρά οχήματα για εκτός δρόμου χρήση. Υπό ορισμένες προϋποθέσεις, ένα μέτρο ασφαλείας θα ήταν η τοποθέτηση προειδοποιητικών πινακίδων ή η αποκοπή ή η κάλυψη της κείμενης κάτωθι του οδοστρώματος εξωτερικής επιφάνειας των τηλεφωνικών στύλων ούτως ώστε να μην είναι δυνατό να πατήσει κανείς πάνω σε αυτήν.

Γ– Επί του τρίτου ερωτήματος: Αυστηρότερες προστατευτικές διατάξεις του εσωτερικού δικαίου

54. Με το τρίτο ερώτημα ζητείται να διευκρινιστεί εάν, πέραν των ανωτέρω εξετασθεισών απαιτήσεων του άρθρου 67 και του παραρτήματος XVII, σημείο 19, του κανονισμού REACH, υπάρχει δυνατότητα εφαρμογής ρυθμίσεων του εσωτερικού δικαίου. Επομένως, για την απάντηση στο ερώτημα αυτό, πρέπει επίσης να λογίζεται ότι οι τηλεφωνικοί στύλοι που έχουν υποστεί χημική επεξεργασία δεν αποτελούν απόβλητα για να είναι δυνατή η εφαρμογή του κανονισμού REACH.

12 — Παράρτημα XI, σημείο 3.2, στοιχείο γ', σημείο ii, του κανονισμού REACH.

13 — Βλ. τις αποφάσεις της 9ης Σεπτεμβρίου 2003, C-236/01, Monsanto Agricoltura Italia κ.λπ. (Συλλογή 2003, σ. I-8105, σκέψη 106), της 5ης Φεβρουαρίου 2004, C-95/01, Greenham και Abel (Συλλογή 2004, σ. I-1333, σκέψη 43), της 2ας Δεκεμβρίου 2004, C-41/02, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών (Συλλογή 2004, σ. I-11375, σκέψη 52), και της 28ης Ιανουαρίου 2010, C-333/08, Επιτροπή κατά Γαλλίας (Συλλογή 2010, σ. I-757, σκέψη 91). Βλ., επίσης, απόφαση του Δικαστηρίου της ΕΖΕΣ της 5ης Απριλίου 2001, E-3/00, Εποπτεύουσα αρχή της ΕΖΕΣ κατά Νορβηγίας, (EFTA Court Reports 2000-2001, σ. 73, σκέψεις 36 έως 38).

55. Οι σκοποί τού κανονισμού REACH συνίστανται, κατά το άρθρο του 1, στην «εξασφάλιση ενός υψηλού επιπέδου προστασίας της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος [...] και στην ελεύθερη κυκλοφορία των ουσιών στην εσωτερική αγορά, ενισχύοντας παράλληλα την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία»¹⁴. Η ελεύθερη κυκλοφορία στην εσωτερική αγορά διασφαλίζεται μεταξύ άλλων από το γεγονός ότι, δυνάμει του άρθρου 128, παράγραφος 1, του κανονισμού REACH, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να απαγορεύουν, να περιορίζουν ή να εμποδίζουν τη χρήση μιας ουσίας υπό καθαρή μορφή, σε παρασκεύασμα ή σε προϊόν, που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού και είναι σύμφωνη με αυτόν, καθώς και, ενδεχομένως, με τις νομικές πράξεις που εκδίδει η Ένωση προς εφαρμογή του κανονισμού.

56. Ωστόσο, δυνάμει του άρθρου 128, παράγραφος 2, του κανονισμού REACH, ο εν λόγω κανονισμός δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να διατηρούν ή να θεσπίζουν εθνικούς κανόνες για την προστασία των εργαζομένων, της υγείας του ανθρώπου και του περιβάλλοντος, οι οποίοι θα ισχύουν σε περιπτώσεις όπου ο εν λόγω κανονισμός δεν εναρμονίζει τις απαιτήσεις που πρέπει να πληροί η σχετική χρήση.

57. Συνεπώς, κρίσιμο είναι αν η χρήση του εμποτισμένου με χημικές ουσίες ξύλου στην κατασκευή μονοπατιού με ξύλινες σανίδες έχει εναρμονιστεί με το άρθρο 67 και το παράρτημα XVII, σημείο 19, του κανονισμού REACH.

58. Κατά το άρθρο 67, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, του κανονισμού REACH, ουσία υπό καθαρή μορφή, σε παρασκεύασμα ή σε προϊόν, για την οποία το παράρτημα XVII προβλέπει περιορισμό, επιτρέπεται να χρησιμοποιείται (μόνον) εάν πληροί τους σχετικούς με τον περιορισμό αυτό όρους.

59. Η διατύπωση των προβλεπόμενων περιορισμών είναι εξαντλητική. Ορίζουν ότι ξύλο εμποτισμένο με διαλύματα αρσενικού μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνον εάν συντρέχουν οι προϋποθέσεις των απαριθμούμενων εξαιρέσεων από την κατ' αρχήν απαγόρευση χρήσεώς του. Συνεπώς, οι διατάξεις αυτές δεν αφήνουν περιθώριο για την επιβολή περαιτέρω απαιτήσεων βάσει της εσωτερικής νομοθεσίας κατά την έννοια του άρθρου 128, παράγραφος 2, του κανονισμού REACH.

60. Η εκτίμηση αυτή είναι σύμφωνη προς τη δοθείσα από το Δικαστήριο ερμηνεία της οδηγίας 76/769 από την οποία ελήφθησαν οι περιορισμοί στη χρήση διαλυμάτων αρσενικού. Βάσει αυτής, κράτος μέλος δεν μπορεί να επιβάλλει και άλλες προϋποθέσεις πέραν αυτών που προβλέπει η εν λόγω οδηγία για τη χρήση ενός προϊόντος του οποίου η δραστική ουσία –εν προκειμένω των διαλυμάτων αρσενικού– έχει περιληφθεί στο παράρτημα I της εν λόγω οδηγίας¹⁵.

61. Βάσει της διατυπώσεως του προδικαστικού αυτού ερωτήματος, το αιτούν δικαστήριο εκκινεί από την παραδοχή ότι, σε περίπτωση εναρμονίσεως κατά την έννοια του άρθρου 128, παράγραφος 2, του κανονισμού REACH, είναι δυνατή η εφαρμογή εθνικών διατάξεων μόνο βάσει του άρθρου 67, παράγραφος 3. Βεβαίως, η διάταξη αυτή επιτρέπει στα κράτη μέλη προσωρινώς, ήτοι μέχρι της 1ης Ιουνίου 2013, να διατηρούν σε ισχύ τις υφιστάμενες αυστηρότερες διατάξεις. Όμως, θα πρέπει να τις έχουν γνωστοποιήσει στην Επιτροπή. Ωστόσο, βάσει των στοιχείων που η ίδια η Φινλανδία παραθέτει, δεν έχει προβεί στη γνωστοποίηση τέτοιας ρυθμίσεως¹⁶.

14 — Απόφαση της 7ης Ιουλίου 2009, C-558/07, S.P.C.M. κ.λπ. (Συλλογή 2009, σ. I-5783, σκέψεις 35 και 44).

15 — Απόφαση της 15ης Σεπτεμβρίου 2005, C-281/03 και C-282/03, Cindu Chemicals κ.λπ. (Συλλογή 2005, σ. I-8069, σκέψη 49).

16 — Υποσημείωση 14 του υπομνήματος της Φινλανδικής Κυβερνήσεως.

62. Τέτοιου είδους αυστηρότερες διατάξεις θα αποτελούσαν, λόγω της φύσεώς τους, τεχνικούς κανονισμούς κατά την έννοια της οδηγίας 98/34/EK¹⁷ που θα μπορούσαν να επηρεάσουν δυσμενώς την ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών. Ως εκ τούτου, εν αντιθέσει προς ό,τι ισχύει στην περίπτωση των αυστηρότερων διατάξεων για την προστασία του περιβάλλοντος δυνάμει του άρθρου 193 ΣΛΕΕ¹⁸, η γνωστοποίηση στην Επιτροπή αποτελεί προϋπόθεση της εφαρμογής των διατάξεων υπό την έννοια του άρθρου 67, παράγραφος 3, του κανονισμού¹⁹.

63. Κατά τα λοιπά, ορθώς η Επιτροπή παραπέμπει στη ρήτρα διασφάλισης του άρθρου 129 του κανονισμού REACH, η οποία παρέχει τη δυνατότητα στο κράτος μέλος, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να λαμβάνει έκτακτα μέτρα, καθώς και στο άρθρο 114, παράγραφος 5, ΣΛΕΕ, δυνάμει του οποίου τα κράτη μέλη μπορούν να ζητήσουν την έγκριση αυστηρότερων διατάξεων επί τη βάσει νέων επιστημονικών στοιχείων. Εν προκειμένω, δεν έγινε χρήση κάποιας από τις δύο αυτές δυνατότητες.

64. Συνεπώς, επί του τρίτου ερωτήματος προσήκει η απάντηση ότι το άρθρο 67 και το παράρτημα XVII του κανονισμού REACH εναρμονίζουν τις απαιτήσεις επί της παραγωγής, της διαθέσεως στην αγορά ή της χρήσεως των απαριθμούμενων στο παράρτημα αυτό παρασκευασμάτων και προϊόντων υπό την έννοια του άρθρου 128, παράγραφος 2, του κανονισμού και, ως εκ τούτου, είναι δυνατή η θέσπιση αυστηρότερων προϋποθέσεων από το εσωτερικό δίκαιο όσον αφορά τη χρήση τους, μόνο βάσει όσων ορίζει ο κανονισμός, και δη το άρθρο 129, καθώς και το άρθρο 114, παράγραφος 5, ΣΛΕΕ.

Δ– Επί των δύο πρώτων ερωτημάτων

65. Για την απάντηση στα δύο πρώτα ερωτήματα πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι αποσυναρμολογηθέντες τηλεφωνικοί στύλοι ήσαν αρχικά επικίνδυνα απόβλητα. Το Korkein hallinto-oikeus ερωτά με το πρώτο ερώτημά του εάν οι στύλοι απώλεσαν ενδεχομένως αυτήν την ιδιότητά τους ως απόβλητα, όταν συνέτρεξαν οι προϋποθέσεις του άρθρου 6, παράγραφος 1, της νέας οδηγίας περί αποβλήτων, και ειδικότερα, εάν τούτο θα ίσχυε και στην περίπτωση που θα έπρεπε να θεωρηθούν ως επικίνδυνα απόβλητα λόγω της επεξεργασίας τους με χημικά μέσα προστασίας του ξύλου. Το δεύτερο ερώτημα αφορά την έννοια των ρυθμίσεων του κανονισμού REACH που αφορούν τη χρήση επεξεργασμένου με χημικά μέσα ξύλου στο πλαίσιο αυτό.

66. Όπως θα καταδείξω εν συνεχεία, ο τυχόν αποχαρακτηρισμός του επεξεργασμένου με χημικά μέσα ξύλου ως αποβλήτου δεν πρέπει επί του παρόντος να κρίνεται βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας περί αποβλήτων (βλ. επ' αυτού κατωτέρω στο τμήμα 1), αλλά μόνο βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 4, πρώτη περίοδος (βλ. επ' αυτού κατωτέρω στο τμήμα 2). Εντούτοις, προκειμένου να δοθεί μια χρήσιμη απάντηση στο ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου²⁰, θα εξετάσω τα δύο ερωτήματα υπό το φως της τελευταίας αυτής διατάξεως, ήτοι επί τη βάσει της νομολογίας του Δικαστηρίου (βλ. επ' αυτού κατωτέρω στο τμήμα 3).

17 — Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Ιουνίου 1998, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και κανονισμών (ΕΕ L 204, σ. 37).

18 — Απόφαση της 21ης Ιουλίου 2011, C-2/10, Azienda Agro-Zootecnica Franchini και Eolica di Altamura (Συλλογή 2011, σ. I-6561, σκέψη 53).

19 — Βλ., επί της οδηγίας 98/34, τις αποφάσεις της 30ής Απριλίου 1996, C-194/94, CIA Security International (Συλλογή 1996, σ. I-2201, σκέψεις 45 έως 54), της 8ης Σεπτεμβρίου 2005, C-303/04, Lidl Italia (Συλλογή 2005, σ. I-7865, σκέψη 23), και της 15ης Απριλίου 2010, C-433/05, Sandström (Συλλογή 2010, σ. I-2885, σκέψη 43).

20 — Βλ. επί της ανάγκης ερμηνείας του ερωτήματος του αιτούντος δικαστηρίου υπό το πρίσμα μιας χρήσιμης απαντήσεως, μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 12ης Ιουλίου 1979, 244/78, Union Laitière Normande (Συλλογή τόμος 1979/II, σ. 307, σκέψη 5), της 12ης Δεκεμβρίου 1990, C-241/89, SARPP (Συλλογή 1990, σ. I-4695, σκέψη 8), και της 29ης Ιανουαρίου 2008, C-275/06, Promusicae (Συλλογή 2008, σ. I-271, σκέψη 42).

1. Επί του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας περί αποβλήτων

67. Δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας περί αποβλήτων, ορισμένα *προσδιορισμένα* απόβλητα παύουν να θεωρούνται απόβλητα, εφόσον έχουν υποστεί εργασία ανακτήσεως και πληρούν ειδικά κριτήρια τα οποία *θα καθοριστούν* σύμφωνα με τέσσερις αναλυτικά παρατιθέμενους όρους. Επομένως, η ρύθμιση αυτή δεν ορίζει υπό ποιες προϋποθέσεις τα απόβλητα παύουν πλέον να θεωρούνται ως τέτοια, αλλά ορίζει τις γενικές προϋποθέσεις στο πλαίσιο των οποίων πρέπει να ρυθμίζεται το ζήτημα αυτό για συγκεκριμένα απόβλητα²¹.

68. Η δεύτερη περίπτωση της εικοστής δεύτερης αιτιολογικής σκέψης της οδηγίας περί αποβλήτων επιβεβαιώνει την ανάγκη ειδικών ρυθμίσεων σε σχέση με τον αποχαρακτηρισμό των αποβλήτων. Μνημονεύει, μεταξύ άλλων, πιθανές κατηγορίες αποβλήτων για τις οποίες θα μπορούσαν να θεσπιστούν τέτοιου είδους ρυθμίσεις.

69. Συνεπώς, ελλείψει συγκεκριμένων εκτελεστικών ρυθμίσεων, το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας περί αποβλήτων δεν αποτελεί νομική βάση προκειμένου να διαπιστωθεί ο αποχαρακτηρισμός συγκεκριμένων απόβλητων.

70. Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 2, της οδηγίας περί αποβλήτων, αυτές οι εκτελεστικές ρυθμίσεις θεσπίζονται από την Ένωση βάσει της κανονιστικής διαδικασίας που περιλαμβάνει τη διενέργεια ελέγχου. Επί του παρόντος, υπάρχει μια ρύθμιση για συγκεκριμένα είδη απορριμμάτων μετάλλων²², καθώς και μελέτες για τη θέσπιση περαιτέρω ρυθμίσεων²³. Εντούτοις, για τα ξύλα, περιλαμβανομένων των ξύλων που έχουν υποστεί χημική επεξεργασία, δεν σχεδιάζεται κάποια ρύθμιση, μεταξύ άλλων, διότι η ωφέλεια της ανακτήσεως με σκοπό την εκ νέου χρήση είναι περιορισμένη σε σχέση με την καύση για την παραγωγή ενέργειας²⁴.

71. Συνεπώς, το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας περί αποβλήτων δεν έχει εφαρμογή στο πλαίσιο της κύριας δίκης.

2. Επί του άρθρου 6, παράγραφος 4, πρώτη περίοδος, της οδηγίας περί αποβλήτων

72. Το άρθρο 6, παράγραφος 4, πρώτη περίοδος, της οδηγίας περί αποβλήτων προβλέπει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίζουν σε κάθε περίπτωση χωριστά τον αποχαρακτηρισμό συγκεκριμένων αποβλήτων, λαμβανομένης υπόψη της εφαρμοστέας νομολογίας.

73. Όσον αφορά τις ουσιαστικές προϋποθέσεις μιας απόφασης που λαμβάνεται βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 4, πρώτη περίοδος, της οδηγίας περί αποβλήτων, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι τα κράτη μέλη θα έπρεπε να συμμορφώνονται συναφώς προς τα κριτήρια του άρθρου 6, παράγραφος 1. Βεβαίως, τούτο φαίνεται εύλογο, όμως, βάσει της διατυπώσεως της παραγράφου 4, αρκεί τα κράτη μέλη να λαμβάνουν υπόψη τους την εφαρμοστέα νομολογία.

21 — O F. Petersen, «Entwicklungen des Kreislaufwirtschaftsrechts, Die neue Abfallrahmenrichtlinie – Auswirkungen auf das Kreislaufwirtschafts- und Abfallgesetz», *Neue Zeitschrift für Verwaltungsrecht* 2009, σ. 1063, 1066, κάνει λόγο για επιφύλαξη συγκεκριμενοποίησης.

22 — Κανονισμός (ΕΕ) 333/2011 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 2011, για τη θέσπιση κριτηρίων προσδιορισμού των περιπτώσεων στις οποίες ορισμένοι τύποι απορριμμάτων μετάλλων παύουν να αποτελούν απόβλητα σύμφωνα με την οδηγία 2008/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 94, σ. 2).

23 — Βλ. τη συνοπτική παρουσίαση στην ιστοσελίδα <http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/waste/index.html>.

24 — Villanueva, A. κ.λπ., *Study on the selection of waste streams for end-of-waste assessment*, Λουξεμβούργο 2010 (<http://ftp.jrc.es/EURdoc/JRC58206.pdf>, σ. 62 επ. και 118 επ.).

74. Δεν είναι σαφές για ποιο λόγο στη νέα οδηγία περί αποβλήτων γίνεται παραπομπή στη νομολογία, όχι όμως και στο άρθρο 6, παράγραφος 1. Η πρόταση της Επιτροπής δεν προέβλεπε ακόμη καμία ρητή αρμοδιότητα των κρατών μελών στον τομέα αυτόν²⁵. Αυτές εισήχθησαν από το Συμβούλιο και έπρεπε κατ' αρχάς να ασκούνται βάσει της υφιστάμενης *νομικής καταστάσεως*²⁶. Στην παραπομπή αυτή θα μπορούσαν να έχουν συμπεριληφθεί όσα ορίζει το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας περί αποβλήτων. Ωστόσο, αργότερα η παραπομπή στη νομική κατάσταση αντικαταστάθηκε από την παραπομπή στη νομολογία²⁷. Τούτο θα μπορούσε να είναι μια αντίδραση στους φόβους ότι η νομολογία επί της εννοίας των αποβλήτων θα μπορούσε να τεθεί εν αμφιβόλω μέσω ρυθμίσεων περί αποχαρακτηρισμού των αποβλήτων²⁸. Αντιθέτως, δεν υπάρχουν πλέον σαφή στοιχεία περί της ισχύος των κριτηρίων της παραγράφου 1.

75. Συνεπώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 4, πρώτη περίοδος, της νέας οδηγίας περί αποβλήτων, τα κράτη μέλη πρέπει να συμμορφώνονται προς τη νομολογία περί αποχαρακτηρισμού των αποβλήτων. Συναφώς, κρίσιμες είναι οι κατευθύνσεις που χαράσσει το Δικαστήριο με τις αποφάσεις του, διότι ειδάλλως δεν πρέπει να αναμένεται η ενιαία εφαρμογή του δικαίου περί αποβλήτων.

3. Η νομολογία περί αποχαρακτηρισμού των αποβλήτων

76. Βάση της νομολογίας του Δικαστηρίου είναι το γεγονός ότι τα απόβλητα εξακολουθούν να χαρακτηρίζονται ως τέτοια, εφόσον ο κάτοχος της οικείας ουσίας, βάσει του ορισμού που δίδει το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας περί αποβλήτων, την απορρίπτει ή προτίθεται να την απορρίψει ή υποχρεούται να την απορρίψει²⁹. Αυτή η έννοια των αποβλήτων πρέπει να ερμηνεύεται υπό το φως των σκοπών της οδηγίας περί αποβλήτων, που είναι κατά την έκτη αιτιολογική σκέψη της η ελαχιστοποίηση των αρνητικών συνεπειών της παραγωγής και της διαχείρισεως των αποβλήτων για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον, καθώς και υπό το φως του άρθρου 191, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, κατά το οποίο η πολιτική της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε ένα υψηλό επίπεδο προστασίας και στηρίζεται, ιδίως, στις αρχές της προφυλάξεως και της προληπτικής δράσεως. Ως εκ τούτου, η έννοια των αποβλήτων πρέπει να ερμηνεύεται ευρέως³⁰.

77. Οι σχετικές αποφάσεις αφορούν την ανάκτηση των αποβλήτων. Συναφώς, το γεγονός ότι η ουσία είναι αποτέλεσμα εργασίας πλήρους ανακτήσεως αποτελεί μία μόνον από τις περιστάσεις που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, προκειμένου να κριθεί εάν πρόκειται περί αποβλήτου. Εντούτοις, από το γεγονός αυτό καθαυτό δεν μπορεί να συναχθεί κάποιο οριστικό συμπέρασμα συναφώς³¹.

78. Ανεξαρτήτως του ενδεχομένου να εξακολουθεί ο χαρακτηρισμός του αποβλήτου ως τέτοιου, μια εργασία *πλήρους* ανακτήσεως στο πλαίσιο αυτό πρέπει επιπλέον να ικανοποιεί ορισμένες υψηλές απαιτήσεις. Μια ουσία υποβάλλεται σε μια τέτοια εργασία, όταν με τον τρόπο αυτόν αποκτά τις ίδιες ιδιότητες και τα ίδια χαρακτηριστικά με μια πρώτη ύλη και μπορεί να χρησιμοποιηθεί υπό τις ίδιες συνθήκες λήψεως προφυλάξεων για το περιβάλλον³².

25 — Βλ. άρθρο 11 της προτάσεως της 21ης Δεκεμβρίου 2005, COM(2005) 667 τελικό, σ. 20.

26 — Βλ. τα έγγραφα του Συμβουλίου 6891/07 της 28ης Φεβρουαρίου 2007, σ. 11, και 7328/07 της 13ης Μαρτίου 2007, σ. 12.

27 — Έγγραφο του Συμβουλίου 8465/07 της 17ης Απριλίου 2007, σ. 13.

28 — Βλ. τη γνώμη της Δανίας, έγγραφο του Συμβουλίου 7347/07 της 15ης Μαρτίου 2007, σ. 13.

29 — Αποφάσεις της 15ης Ιουνίου 2000, C-418/97 και C-419/97, ARCO Chemie Nederland κ.λπ. (Συλλογή 2000, σ. I-4475, σκέψη 94), και της 18ης Απριλίου 2002, C-9/00, Palin Granit και Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus (Συλλογή 2002, σ. I-3533, σκέψη 46).

30 — Αποφάσεις ARCO Chemie Nederland κ.λπ. (παραπεθείσα στην υποσημείωση 29, σκέψεις 36 έως 40), Palin Granit και Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus (παραπεθείσα στην υποσημείωση 29, σκέψη 23), και της 24ης Ιουνίου 2008, C-188/07, Commune de Mesquer (Συλλογή 2008, σ. I-4501, σκέψεις 38 επ.).

31 — Απόφαση ARCO Chemie Nederland κ.λπ. (παραπεθείσα στην υποσημείωση 29, σκέψη 95).

32 — Αποφάσεις ARCO Chemie Nederland κ.λπ. (παραπεθείσα στην υποσημείωση 29, σκέψεις 94 και 96), Palin Granit και Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus (παραπεθείσα στην υποσημείωση 29, σκέψη 46), και της 22ας Δεκεμβρίου 2008, C-283/07, Επιτροπή κατά Ιταλίας (σκέψη 61).

79. Μόνο για ορισμένα είδη ανακτήσεως έχει αποφανθεί το Δικαστήριο ότι οι εντεύθεν προκύπτουσες ουσίες παύουν κατ' ανάγκην να αποτελούν πλέον απόβλητα. Τούτο ισχύει για την ανάκτηση του υλικού των απορριμμάτων συσκευασίας³³ και για την επεξεργασία των απορριμμάτων σιδήρου, προκειμένου να καταστούν προϊόντα σιδήρου ή χάλυβα τα οποία είναι τόσο όμοια προς τα λοιπά προϊόντα σιδήρου ή χάλυβα, τα οποία έχουν προέλθει από πρωτογενείς πρώτες ύλες, ώστε δεν μπορούν πλέον να διακριθούν από αυτά³⁴. Η ανάκτηση αποβλήτων, ούτως ώστε μέσω καθαρισμού τους να αποτελέσουν αέριο κατάλληλο να χρησιμοποιηθεί ως καύσιμο, επιτυγχάνει μια παρεμφερή ποιότητα³⁵.

80. Εν προκειμένω, δύο πράξεις μπορούν να θεωρηθούν ως ανάκτηση. Πρώτον, ο έλεγχος και η εξέταση των αποσυναρμολογηθέντων τηλεφωνικών στύλων ως οικοδομικού υλικού και, δεύτερον, η χρήση τους στην πράξη ως βάσης σε μονοπάτια με ξύλινες σανίδες.

α) Επί του ελέγχου των ξύλινων στύλων

81. Στο *πρώτο* στάδιο, του ελέγχου των ξύλινων στύλων, δεν υφίστανται κάποια στοιχεία επαρκώς εντατικής επεξεργασίας των τηλεφωνικών στύλων που έχουν εμποτιστεί με χημικές ουσίες.

82. Βεβαίως, βάσει του άρθρου 3, σημείο 16, της οδηγίας περί αποβλήτων, ακόμη και ο απλός έλεγχος υλικών προκειμένου να προετοιμαστούν για επαναχρησιμοποίηση μπορεί να θεωρηθεί ως εργασία ανακτήσεως. Και βάσει της τελευταίας περιόδου της εικοστής δεύτερης αιτιολογικής σκέψεως, μια εργασία ανακτήσεως μπορεί να συνίσταται στην απλή επιθεώρηση των αποβλήτων προκειμένου να αποδειχθεί ότι πληρούν τα κριτήρια για τον αποχαρακτηρισμό τους. Εντούτοις, στην υπό κρίση υπόθεση ο έλεγχος που πρέπει να διενεργηθεί δεν επαρκεί προκειμένου τα ελεγχθέντα απόβλητα να εξομοιωθούν με πρώτες ύλες και προϊόντα.

83. Πρώτον, ο έλεγχος και η επιλογή των στύλων δεν αποσκοπεί στην *εκ νέου* χρήση τους για τον ίδιο σκοπό κατά την έννοια του ορισμού του άρθρου 3, σημείο 16, της οδηγίας περί αποβλήτων, ήτοι στη χρήση τους ως τηλεφωνικών στύλων, αλλά στη χρήση τους ως οικοδομικού υλικού σε μονοπάτια με ξύλινες σανίδες.

84. Δεύτερον, η χρήση του υλικού εξακολουθεί να μην είναι βέβαιη παρά τον έλεγχο. Επομένως, ήδη εξ αυτού του λόγου δεν μπορεί να αποκλειστεί η απόρριψή του από τον κάτοχο³⁶.

85. Και τρίτον, τέλος, το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως τονίσει ότι το γεγονός ότι ορισμένες ουσίες εξακολουθούν να είναι βεβαρημένες με χημικούς ρύπους, ιδίως με χημικά μέσα προστασίας του ξύλου³⁷, συνηγορεί υπέρ του περαιτέρω χαρακτηρισμού τους ως αποβλήτων³⁸. Οι δε τηλεφωνικοί στύλοι εξακολουθούν να είναι βεβαρημένοι με χημικά μέσα προστασίας του ξύλου.

33 — Απόφαση της 19ης Ιουνίου 2003, C-444/00, Mayer Parry Recycling (Συλλογή 2003, σ. I-6163, σκέψη 75).

34 — Απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 2004, C-457/02, Niselli Slg. (Συλλογή 2004, σ. I-10853, σκέψη 52).

35 — Αποφάσεις της 4ης Δεκεμβρίου 2008, C-317/07, Lahti Energia (Συλλογή 2008, σ. I-9051, σκέψη 35), και της 25ης Φεβρουαρίου 2010, C-209/09, Lahti Energia II (Συλλογή 2010, σ. I-1429, σκέψη 20).

36 — Βλ. απόφαση Palin Granit και Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus (παραπεθείσα στην υποσημείωση 29, σκέψη 38).

37 — Απόφαση ARCO Chemie Nederland κ.λπ. (παραπεθείσα στην υποσημείωση 29, σκέψεις 87 και 96).

38 — Αποφάσεις Palin Granit και Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus (παραπεθείσα στην υποσημείωση 29, σκέψη 43), Επιτροπή κατά Ιταλίας (παραπεθείσα στην υποσημείωση 32, σκέψεις 61 επ.) και Lahti Energia II (παραπεθείσα στην υποσημείωση 35, σκέψεις 23 επ.).

86. Ένας σημαντικός λόγος προκειμένου να θεωρηθεί ότι το βεβαρημένο υλικό εξακολουθεί να αποτελεί απόβλητο αρύεται από το άρθρο 13 της οδηγίας περί αποβλήτων. Βάσει της διατάξεως αυτής, η διαχείριση των αποβλήτων πρέπει να πραγματοποιείται χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η ανθρώπινη υγεία και χωρίς να βλάπτεται το περιβάλλον. Συνεπώς, η ανάκτηση επικίνδυνων αποβλήτων, εν αμφιβολία, δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη μη υπαγωγή τους στο δίκαιο των αποβλήτων, εφόσον υπάρχει φόβος να προκύψουν τέτοιου είδους κίνδυνοι ή βλάβες.

β) Επί της χρήσεως των στύλων στην κατασκευή μονοπατιών με ξύλινες σανίδες

87. Αντιθέτως, όπως ορθώς επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, η *δεύτερη* εργασία, ήτοι η χρήση των επεξεργασμένων τηλεφωνικών στύλων στην κατασκευή μονοπατιών με ξύλινες σανίδες, αποκλείει την απόρριψη ή την πρόθεση απορρίψεώς τους από τον κάτοχό τους. Από τη δικογραφία προκύπτει ότι οι στύλοι επιτελούν μια σημαντική λειτουργία στη στήριξη των μονοπατιών με ξύλινες σανίδες. Άνευ αυτών η σταθερότητα και η λειτουργικότητα των μονοπατιών αυτών θα μειωνόταν. Τούτο δεν μπορεί να είναι επιθυμία του κατόχου του ξύλου.

88. Εντούτοις, στον αποχαρακτηρισμό των αποβλήτων θα μπορούσε να αντιταχθεί, ακόμα και στο πλαίσιο αυτής της εργασίας ανακτήσεως, ότι το ξύλο εξακολουθεί να είναι βεβαρημένο με χημικά μέσα προστασίας του και ότι, ως εκ τούτου, δεν έχει απωλέσει τις ιδιότητες οι οποίες δικαιολογούν τον χαρακτηρισμό του ως *επικίνδυνου* αποβλήτου. Εντεύθεν θα μπορούσε να απορρέει η *υποχρέωση απορρίψεώς του* η οποία, βάσει του ορισμού των αποβλήτων του άρθρου 3, σημείο 1, της οδηγίας περί αποβλήτων, θα είχε επίσης ως συνέπεια τον χαρακτηρισμό του ξύλου ως αποβλήτου.

89. Αυτή η υποχρέωση θα ήταν δεδομένη, εάν η χρήση του ξύλου στην κατασκευή μονοπατιών με ξύλινες σανίδες αποτελούσε μια αντίθετη προς την οδηγία περί αποβλήτων εργασία ανακτήσεως. Ως προς το σημείο αυτό, πρέπει να ληφθεί εκ νέου υπόψη το άρθρο 13 της οδηγίας, ήτοι η απαγόρευση της θέσεως σε κίνδυνο της ανθρώπινης υγείας ή της βλάβης του περιβάλλοντος. Η Αυστριακή Κυβέρνηση συνάγει εντεύθεν ότι επικίνδυνα απόβλητα, όπως είναι π.χ. το επεξεργασμένο με χημικές ουσίες ξύλο, δεν μπορούν να αποχαρακτηριστούν.

90. Η άποψη αυτή ορθώς υπενθυμίζει ότι οι ειδικές ρυθμίσεις της οδηγίας περί αποβλήτων για τα επικίνδυνα απόβλητα, όπως είναι η ιχνηλασιμότητα μέχρι τον τελικό προορισμό, στο άρθρο 17 ή η απαγόρευση της αναμείξεως, στο άρθρο 18, πρέπει σε κάθε περίπτωση να τηρούνται.

91. Εντούτοις, ανεξαρτήτως του άρθρου 13, η οδηγία περί αποβλήτων δεν περιλαμβάνει ρυθμίσεις σχετικές με τον τρόπο χρήσεως των επικίνδυνων απορριμμάτων ξύλου. Επομένως, ερωτάται εάν οι προαναφερθείσες διατάξεις του κανονισμού REACH μπορούν να χρησιμεύσουν ως γενικές οδηγίες.

92. Βεβαίως, ο κανονισμός REACH δεν ισχύει, κατά το άρθρο του 2, παράγραφος 2, για τα απόβλητα. Εντούτοις, θα ήταν αντιφατικό από το άρθρο 13 της οδηγίας περί αποβλήτων να πρέπει να συναχθούν αυστηρότερες απαιτήσεις επί της χρήσεως αποβλήτων, των οποίων ο κάτοχός τους δεν προβαίνει (πλέον) σε απόρριψη ή δεν προτίθεται (πλέον) να προβεί σε απόρριψη από τις απαιτήσεις που ισχύουν για τις ίδιες ουσίες οι οποίες δεν αποτελούν απόβλητα. Εν πάση περιπτώσει, μια τέτοια αντίφαση μπορεί να αποφευχθεί αν υφίστανται για τέτοιου είδους ουσίες ρυθμίσεις οι οποίες επιδιώκουν παρεμφερείς σκοπούς με αυτούς του άρθρου 13.

93. Υπό την έννοια αυτήν, σκοπός του κανονισμού REACH, είναι κατά το άρθρο του 1, παράγραφος 1, επίσης η διασφάλιση ενός υψηλού επιπέδου προστασίας της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος³⁹.

39 — Απόφαση S.P.C.M. κ.λπ., παρατεθείσα στην υποσημείωση 14.

94. Παρά την ύπαρξη του σκοπού αυτού, δεν είναι υποχρεωτικό κάθε χρήση ουσιών, παρασκευασμάτων ή προϊόντων, η οποία θα επιτρεπόταν βάσει του κανονισμού αυτού, να θεωρείται και ως επιτρεπόμενη ανάκτηση αποβλήτων, ιδίως επικίνδυνων αποβλήτων. Και τούτο διότι ο κανονισμός REACH καλύπτει μεν έναν μεγάλο αριθμό ουσιών, παρασκευασμάτων ή προϊόντων, εντούτοις σε ελάχιστες μόνον περιπτώσεις ρυθμίζει κατά τρόπο συγκεκριμένο τη χρήση τους. Το χαρακτηριστικό τους είναι ότι αποτελούν ιδιαιτέρως μεγάλο κίνδυνο για την ανθρώπινη υγεία ή το περιβάλλον. Ως εκ τούτου, το άρθρο 128, παράγραφος 1, του κανονισμού επιτρέπει τη χρήση των υλικών που εμπίπτουν σε αυτόν, πλην όμως τα κράτη μέλη μπορούν κατά την παράγραφο 2 να την περιορίσουν, μεταξύ άλλων, προκειμένου να προστατευθεί η υγεία και το περιβάλλον, εφόσον η χρήση αυτή δεν έχει εναρμονισθεί με τον κανονισμό.

95. Όπως προελέχθη, για τη χρήση ξύλου, το οποίο έχει εμποτιστεί με διαλύματα CCA, υφίσταται μια τέτοια εναρμονισμένη ρύθμιση βάσει του κανονισμού REACH⁴⁰.

96. Επομένως, αυτή η εκτίμηση του νομοθέτη πρέπει να ληφθεί υπόψη ως στοιχείο σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να χρησιμοποιούνται παρεμφερή απόβλητα.

97. Κατά συνέπεια, επί των δύο πρώτων ερωτημάτων προσήκει η απάντηση ότι, δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 4, της οδηγίας περί αποβλήτων, τα επικίνδυνα απόβλητα αποχαρακτηρίζονται αν ο κάτοχός τους δεν τα απορρίπτει, δεν προτίθεται να τα απορρίψει ή δεν υποχρεούται να τα απορρίψει, διότι η ανάκτησή τους αντιστοιχεί σε χρήση την οποία ρητώς επιτρέπουν εναρμονισμένες ρυθμίσεις κατά την έννοια του άρθρου 128, παράγραφος 2, του κανονισμού REACH για πανομοιότυπες ουσίες.

V – Πρόταση

98. Επομένως, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στην αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως ως εξής:

- 1) Η περιλαμβανόμενη στο παράρτημα XVII, σημείο 19, παράγραφος 4, στοιχείο β', του κανονισμού (ΕΚ) 1907/2006 για την καταχώριση, την αξιολόγηση, την αδειοδότηση και τους περιορισμούς των χημικών προϊόντων (REACH), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 836/2012, απαρίθμηση των χρήσεων εμποτισμένου σε διάλυμα CCA ξύλου έχει την έννοια ότι σε αυτό γίνεται εξαντλητική απαρίθμηση όλων των επιτρεπόμενων χρήσεων.
- 2) Η εξεταζόμενη εν προκειμένω χρήση ξύλου εμποτισμένου με διάλυμα CCA για τη στήριξη μονοπατιού με ξύλινες σανίδες μπορεί να θεωρηθεί ως χρήση για «γέφυρες» κατά την έννοια του παραρτήματος XVII, σημείο 19, παράγραφος 4, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού (ΕΚ) 1907/2006.
- 3) Η χρήση ξύλου εμποτισμένου με διάλυμα CCA τύπου C απαγορεύεται, δυνάμει του παραρτήματος XVII, σημείο 19, παράγραφος 4, στοιχείο δ', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού (ΕΚ) 1907/2006, όταν δεν είναι αμελητέα η πιθανότητα επανειλημμένης επαφής με το δέρμα υπό φυσιολογικές ή ευλόγως προβλέψιμες συνθήκες χρήσεως.
- 4) Το άρθρο 67 και το παράρτημα XVII του κανονισμού (ΕΚ) 1907/2006 εναρμονίζουν τις απαιτήσεις στην παραγωγή, τη διάθεση στην αγορά και τη χρήση των απαριθμούμενων στο παράρτημα αυτό παρασκευασμάτων και προϊόντων κατά την έννοια του άρθρου 128, παράγραφος 2, του κανονισμού και, ως εκ τούτου, μόνο βάσει όσων ορίζει ο κανονισμός, και δη το άρθρο του 129, καθώς και το άρθρο 114, παράγραφος 5, ΣΛΕΕ είναι δυνατή η επιβολή από τα κράτη μέλη αυστηρότερων απαιτήσεων ως προς τη χρήση τους.

⁴⁰ — Βλ., ανωτέρω, σημεία 56 επ.

- 5) Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 4, της οδηγίας 2008/98/ΕΚ, της 19ης Νοεμβρίου 2008, για τα απόβλητα, τα επικίνδυνα απόβλητα αποχαρακτηρίζονται εάν ο κάτοχός τους δεν τα απορρίπτει, δεν προτίθεται να τα απορρίψει ή δεν υποχρεούται να τα απορρίψει, διότι η ανάκτησή τους αντιστοιχεί σε χρήση την οποία ρητώς επιτρέπουν εναρμονισμένες ρυθμίσεις, κατά την έννοια του άρθρου 128, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΚ) 1907/2006, για πανομοιότυπες ουσίες που δεν αποτελούν απόβλητα.